

UNHCR
ACNUR

L'Agència de l'ONU per als Refugiats

comité espanyol

delegació c. valenciana

MITJANS DE VIDA I INCLUSIÓ ECONÒMICA

EN CONTEXTOS DE DESPLAÇAMENT FORÇAT

Índex

Introducció.....	4
ACNUR	4
Conceptes clau	5
Tendències globals	6
Situacions prologades	7
Pacte Mundial sobre els Refugiats	8
Mitjans de vida i inclusió econòmica.....	9
Pobresa i desplaçament forçat.....	11
Dret al treball	14
Educació	16
Sistemes de mercat inclusiu.....	18
Inclusión financiera	20
Estratègia global d'ACNUR sobre mitjans de vida i inclusió econòmica	22
Mitjans de vida i inclusió econòmica de les persones desplaçades per la força i l'Agenda 2030	24

FINANCIA:

© ACNUR/J. Giménez

Acrònims

ACNUR:

Alt Comissionat de las Nacions
Unides per als Refugiats

CBI:

Intervencions mitjançant ajuda en
efectiu (Cash-Based Transfers)

ODS:

Objectiu de Desenvolupament Sostenible

OIT:

Organització Internacional del Treball

ONU:

Organització de les Nacions Unides

TVET:

Capacitació i formació tècnica i vocacional /
Technical and Vocational Education and Training)

Introducció

Per a reconstruir una vida és necessari disposar de molt més que un sostre i un lloc segur on dormir: es requereix reprendre el control sobre el propi futur. Treballar per a guanyar-se la vida és una poderosa manera d'aconseguir-ho. Mitjançant el treball digne, les persones refugiades i desplaçades poden satisfer les necessitats de les seues famílies, protegir la seua dignitat, aconseguir la resiliència i empoderar-se per a donar forma al seu futur. A més, quan una persona refugiada té la possibilitat de treballar i d'emprar el seu talent i habilitats, li serà possible retribuir a la seua comunitat d'acolliment.

En promoure la seua inclusió econòmica i advocar pel seu dret al treball, ACNUR assisteix a les persones que s'han vist obligades a fugir i que, per tant, ara resideixen en una nova comunitat. ACNUR dona suport a les persones refugiades perquè puguen ingressar al mercat laboral en les seues comunitats d'acolliment, la qual cosa, al seu torn, els permet obtindre oportunitats econòmiques.

© ACNUR/D. Díaz

ACNUR

ACNUR, l'Agència de l'Organització de les Nacions Unides (ONU) per als Refugiats, és una organització internacional que es dedica a salvar vides, salvaguardar drets i construir un futur millor per a les persones que es veuen obligades a abandonar les seues llars a causa de conflictes i persecucions.

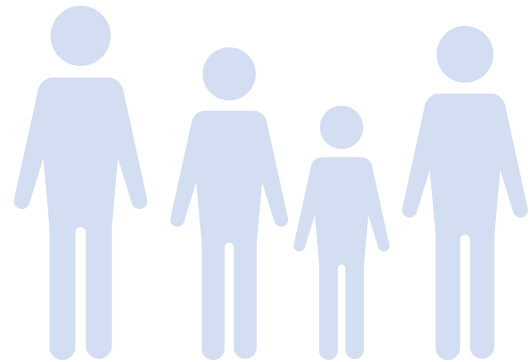
ACNUR encapçala els esforços internacionals per protegir les persones refugiades, desplaçades per la força i apàtrides. El propòsit de l'Agència és construir un món en el qual tota persona forçada a fugir pugua tindre un futur millor.

Formalment coneguda com l'Oficina de l'Alt Comissionat per als Refugiats, ACNUR va ser coneguda per l'Assemblea General de l'ONU el 1950, arran de les devastadores conseqüències de la Segona Guerra Mundial, amb el propòsit d'ajudar a milions de persones que van perdre la seua llar.

Hui dia, ACNUR opera en 137 països, on brinda assistència vital, que inclou allotjament, aliment, aigua i atenció mèdica per a les persones forçades a fugir de conflictes i persecucions, moltes de les quals no tenen a ningú més a qui recórrer. ACNUR defensa el dret a rebre protecció i ajuda de les persones desplaçades perquè puguen trobar un lloc al qual anomenar llar i reconstruir les seues vides. En el llarg termini, ACNUR col·labora amb els països per a millorar i monitorar les lleis i les polítiques en matèria d'asil i refugiats, amb la finalitat de garantir el respecte als drets humans.

Conceptes clau

La paraula “persona refugiada” és un terme general que sol usar-se per a fer referència a les persones forçades a fugir a causa de guerres, violència o persecució. Però existeixen diferents categories de persones desplaçades, cadascuna amb necessitats específiques. Conèixer el significat exacte d'aquestes categories és important per a entendre millor el desplaçament i, especialment, el desplaçament forçat.

Persones refugiades

Persones forçades a fugir a causa de la guerra, la violència, el conflicte o la persecució i que **han travessat almenys una frontera internacional** a la recerca de seguretat en un altre país. Tornarien a córrer perill si retornaren a les seues llars als seus països d'origen.

Persones migrants

Persones que es traslladen a un altre país per raons diferents de la guerra, la violència, el conflicte o la persecució. Una persona migrant **podria tornar al seu país sense córrer perill imminent**.

Persones desplaçades internes

Persones forçades a fugir a causa de la guerra, la violència, el conflicte o la persecució. No obstant això, no travessen fronteres internacionals a la recerca de seguretat, sinó que **es traslladen a altres zones dins dels seus països**. Igual que les persones refugiades, podrien estar en perill si tornen a les seues llars.

Sol·licitants d'asil

Busquen protecció internacional contra el conflicte i la persecució. Com les persones refugiades, es troben en un altre país, però encara han de demostrar que tenen motius vàlids per a fugir del seu país d'origen. Durant aquest procediment, els funcionaris del país d'acolliment determinaran si la sol·licitud d'asil és creïble i si se li concedirà al sol·licitant la condició de refugiat o un altre estatut de protecció.

Persones apàtrides

Les persones apàtrides **no tenen nacionalitat** de cap país.

Persones retornades

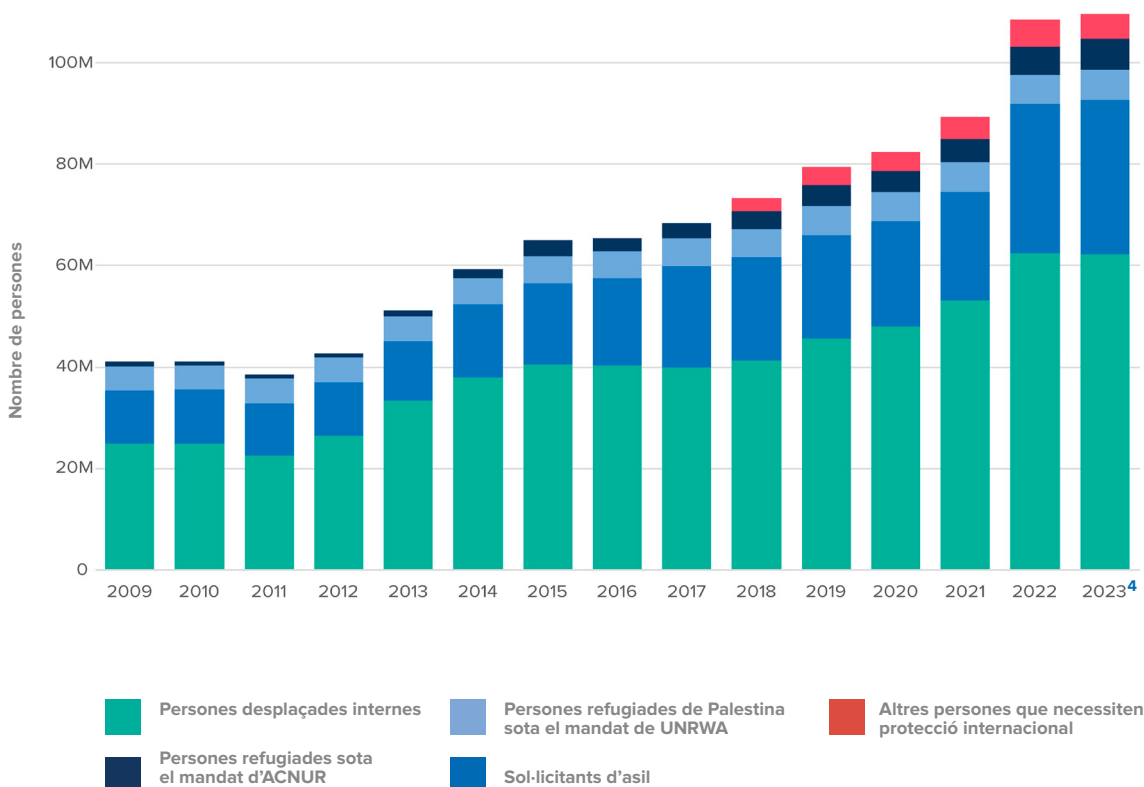
Les persones retornades són persones que **han tornat a les seues llars** després de ser desplaçats.

Tendències globals

A mitjan 2023, les xifres totals de desplaçament forçós van arribar als 110 milions de persones.¹ A més, estimacions més recents indiquen que el número de persones forçades a fugir de les seues llars pot haver superat els 114 milions a finals de setembre de 2023.² Aquesta xifra sense precedents es deu a dos factors clau: el sorgiment de nous conflictes i la incapacitat de resoldre crisis de llarga duració.

A mitjan 2023, una de cada 73 persones en el planeta va estar forçada a fugir³.

Persones forçades a fugir: 2009 – mitjan 2023

¹ ACNUR (2023) Mid-Year Trends 2023. Recuperat de: <https://www.unhcr.org/mid-year-trends-report-2023>.

² *Ibid.*

³ *Ibid.*

⁴ Les dades presentades corresponen als registrats a mitjan 2023.

Actualment, tres països generen la meitat de la població refugiada del món: Síria, amb 6,5 milions de persones; l'Afganistan, amb 6,1 milions, i Ucraïna, amb 5,9 milions⁵. En conjunt, les persones refugiades provinents d'aquests països representen més de la meitat del total del món.

Els països de renda baixa i mitjana acullen al 75 % de les persones refugiades i altres persones que necessiten protecció internacional a escala mundial. Els dos països que acullen el major nombre de persones refugiades són l'Iran i Turquia, amb 3,4 milions de persones refugiades en cadascun d'aquests països⁶. D'altra banda, en relació amb la població nacional, l'illa d'Aruba (1 de cada 6) i el Líban (1 de cada 7) acullen el major nombre de persones refugiades i altres persones que necessiten protecció internacional.

Pel que fa als països que tenen les majors poblacions de persones desplaçades internes, aquests són Colòmbia, amb 6,9 milions; Síria amb 6,7 milions; i la República Democràtica del Congo, amb 6 milions⁷.

Situacions prologades

Gran part de les persones desplaçades per la força es troben en situacions de desplaçament prolongat. A mitjan 2023, el nombre estimat de persones refugiades i altres persones amb necessitat de protecció internacional que es trobaven en situacions prolongades era de **23,8 milions**.⁸ Aquesta xifra representa el 65 % del total de persones refugiades registrat durant la primera meitat del 2023, així com un augment de més de 7,9 milions de persones respecte a 2021.^{9, 10}

A mitjan 2023, hi havia 59 situacions prolongades en 37 països d'acolliment diferents¹¹. Mentre que algunes són relativament recents, com les de les persones refugiades congoleeses a Kenya i de les somalis a Uganda, unes altres porten dècades en situació de desplaçament prolongat.

Els períodes prolongats de desplaçament, sovint per més d'una generació, tenen un efecte devastador en les vides de les comunitats involucrades i resulten en una greu pèrdua de potencial humà. Entre els obstacles concrets que eviten que les persones refugiades siguin autosuficients, independents i tinguin esperances sobre el seu futur, s'han assenyalat tant la falta d'oportunitats educatives i econòmiques, com l'aïllament de les comunitats de persones desplaçades forçades, al qual se li sumen polítiques cada vegada més restrictives que resulten en una major desesperació entre els qui busquen refugi fora dels seus països. Moltes d'aquestes persones han arriscat les seues vides i han esgotat els pocs recursos amb què comptaven a la recerca de major protecció. Unes altres, s'han trobat amb situacions de misèria i explotació, enfrontant riscos encara més greus.

Les situacions prolongades es defineixen com aquelles en les quals més de 25.000 persones refugiades del mateix país d'origen han estat en l'exili en un determinat país d'acolliment de renda baixa o mitjana durant almenys cinc anys consecutius. Esta definició ha de considerar-se un reflex de la situació en el seu conjunt i no es refereix a les circumstàncies de persones refugiades a títol individual.

⁵ ACNUR (2023) Mid-Year Trends 2023. Recuperat de: <https://www.unhcr.org/mid-year-trends>.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ ACNUR (2022) Tendencias globales. Desplazamiento forzado en 2021. Recuperat de: <https://www.acnur.org/media/tendencias-globales-de-acnur-2021>.

¹¹ ACNUR (2023) Mid-Year Trends 2023. Recuperat de: <https://www.unhcr.org/mid-year-trends-report-2023>.

Pacte Mundial sobre els Refugiats

El 17 de desembre de 2018, l'Assemblea General de l'ONU va aprovar el Pacte Mundial sobre els Refugiats, després de dos anys d'extenses consultes dirigides per ACNUR amb els estats membres de l'ONU, les organitzacions internacionals, persones refugiades, societat civil, el sector privat i persones expertes. Es tracta d'un marc per a una distribució previsible i equitativa de la càrrega i la responsabilitat, reconeixent que una solució sostenible a les situacions de les persones refugiades no es pot aconseguir sense la cooperació internacional. El Pacte proporciona un pla perquè els governs, les organitzacions internacionals i altres parts interessades assegurin que les comunitats locals obtinguen el suport que necessiten i que les persones refugiades puguin portar vides productives.

El Pacte Mundial sobre els Refugiats té quatre objectius clau. El segon d'ells aborda la inclusió econòmica de les persones refugiades de manera específica en un dels seus resultats esperats¹². Concretament, s'estableix el següent:

A fi d'impulsar el creixement econòmic inclusiu per a les comunitats d'acolliment i els refugiats, en suport dels països d'acolliment i conformement a les lleis i polítiques nacionals aplicables, els Estats i les parts interessades pertinents aportaran recursos i coneixements especialitzats per a promoure les oportunitats econòmiques, el treball decent, la creació d'ocupació i la posada en marxa de programes de foment de la iniciativa empresarial per als membres de la comunitat d'acolliment i els refugiats, en particular les dones, els adults joves, les persones d'edat i les persones amb discapacitat. (Part II, Paràgraf 70)

Els mecanismes per al seguiment i la revisió del Pacte Mundial sobre els Refugiats es duen a terme principalment a través del Fòrum Mundial sobre els Refugiats cada quatre anys, una reunió anual de funcionaris d'alt rang i l'informe anual de l'Alt Comissionat a l'Assemblea General.

Objectius clau del Pacte Mundial sobre els Refugiats

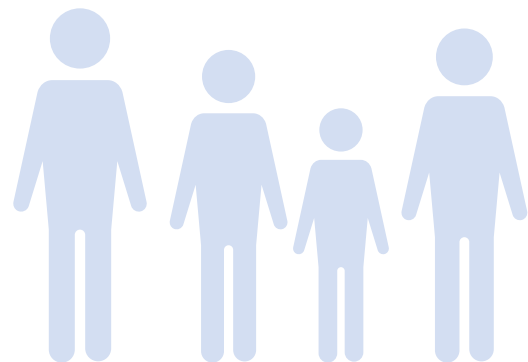
Alleujar les pressions sobre els països d'acolliment

Promoure l'autosuficiència dels refugiats

Ampliar l'accés a les solucions que impliquen tercers països

Afavorir als països d'origen circumstàncies que propicien un retorn en condicions dignes i segures

¹² El Resultat 2.1. cerca fomentar la participació de les persones refugiades en la vida social i econòmica dels països d'acolliment.

Mitjans de vida i inclusió econòmica

La inclusió econòmica comença amb l'arribada de les persones refugiades. La provisió d'assistència humanitària i oportunitats educatives en aquesta etapa poden conduir a millors resultats per a les persones refugiades en fases posteriors del seu desplaçament.

Millorar els mitjans de vida a través de la inclusió econòmica és clau per a aconseguir resultats en termes de protecció i solucions per a les persones refugiades. La inclusió econòmica implica l'accés de totes les persones, inclosos els grups vulnerables i menys atesos i les persones no-ciutadanes, als mercats laborals, al finançament, i a oportunitats econòmiques i d'emprenedoria. La inclusió econòmica contribueix a l'autosuficiència i la resiliència de les persones refugiades, empoderant-les per a satisfer les seues necessitats de manera segura, sostenible i digna; evita la dependència de l'ajuda i els mecanismes d'adaptació negatius; contribueix a l'economia de les comunitats d'acolliment; i prepara a les persones refugiades per al seu

futur, siga com siga (el retorn, la integració al país d'asil o el reassestament en un tercer país).

La inclusió en un sistema de mercat depén de l'accés a una àmplia gamma de serveis de suport que inclouen finançament, capacitació, accés a l'educació en tots els nivells, assessorament i serveis de col·locació. No obstant això, també depén del fet que existisca un entorn adequat conformat per regles i reglaments que tutel·len els drets i la seguretat.

A pesar de disposar de nombroses habilitats i aptituds i una forta motivació per a construir els seus propis mitjans de vida, en al voltant del 50 % dels països d'asil a les persones refugiades no se'ls permet treballar¹³. Moltes acaben treballant en l'economia informal, on corren el risc d'explotació, discriminació, detenció i altres abusos. D'altra banda, als països en els quals sí que tenen dret a treballar i contribuir a l'economia i al benestar de la societat que els acull, sovint les persones refugiades continuen enfrontant-se a barreres que els impedeixen tindre accés a una ocupació formal, a serveis bancaris, a mobilitzar-se sense restriccions o establir el seu propi negoci.

¹³ ACNUR. Medios de Vida e Inclusión Económica para Personas Refugiadas. Nota Conceptual: Estrategia Global 2019-2023. Recuperat de: <https://www.acnur.org/sites/default/files/legacy-pdf/5c00562d4.pdf>.

Vies laborals

També conegudes com a oportunitats de mobilitat laboral, les vies laborals constitueixen canals segurs i regulats que permeten que les persones refugiades qualificades no sols ingressen o romanguen en un tercer país per a treballar, sinó també que gaudisquen del dret a sol·licitar la residència temporal o permanent. Gràcies a aquestes vies, les persones refugiades poden ser admeses en un tercer país, en condicions segures, siga per una oferta laboral o per escassetat de mà d'obra en un determinat sector; al mateix temps, se satisfan les necessitats de protecció i se salvaguarden els drets d'aquestes persones.

A més d'oferir oportunitats laborals dignes i de qualitat a les persones refugiades, les vies laborals beneficien els països d'acolliment, atés que els talents i les habilitats de les persones refugiades poden donar suport al creixement econòmic, el desenvolupament i la innovació de la societat que els ha donat acolliment. D'altra banda, en potenciar la inclusió de les persones refugiades, l'ocupació també facilita la creació de comunitats fortes i unides, i ajuda a eliminar la discriminació.

© ACNUR/S. Baltagiannis

Pobresa i desplaçament forçat

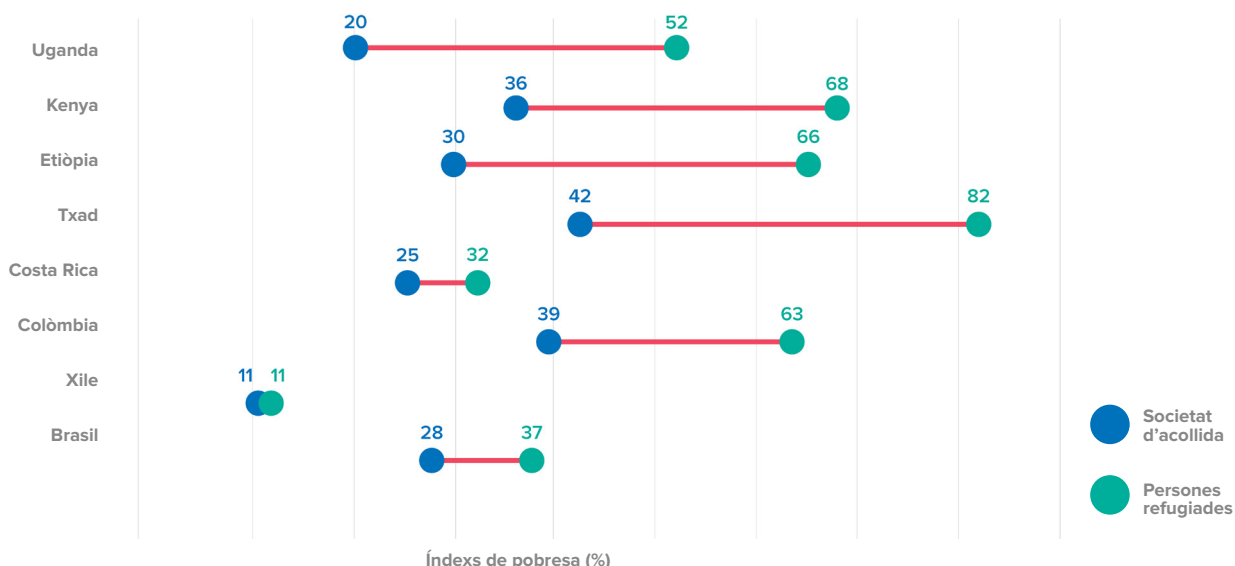
A escala global, els nivells actuals de pobresa representen el major augment de les últimes tres dècades. Entre els factors principals que han contribuït a aquesta situació destaquen la pandèmia del COVID-19, la guerra a Ucraïna, i els desastres relacionats amb el clima. Les persones amb menys recursos són les que més pateixen les conseqüències d'aquests esdeveniments, sent les persones refugiades i, de manera particular els xiquets i les xiquetes refugiades, un grup especialment afectat.

Les necessitats humanitàries existents augmenten a mesura que esclaten nous conflictes i els ja existents segueixen sense resoldre's. A més, en alguns països, a causa d'una escassetat de fons sense precedents, les poblacions desplaçades per la força han experimentat una reducció de l'ajuda alimentària i altres tipus d'assistència bàsica.

Els resultats de l'Informe d'indicadors del Pacte Mundial sobre els Refugiats de 2022 revelen que, en els huit països en què es disposa de dades, les persones desplaçades per la força presenten taxes de pobresa sistemàticament més elevades que les de la societat d'acolliment. En set d'aquests huit països, més de la meitat de les persones refugiades vivien per davall del llindar de la pobresa.

Índexs de pobresa comparatius - 2018-2022

Font: 2023 Global Compact On Refugees Indicator Report. Recuperat de: <https://www.unhcr.org/indicator-report-2023>.

Coalició per a reduir la pobresa

Per a donar resposta a la situació de pobresa en què es troben les persones refugiades a escala mundial, i en congruència amb el Pacte Mundial sobre els Refugiats, ACNUR va crear una coalició mundial amb l'Aliança per a la Inclusió Econòmica del Banc Mundial i 13 organitzacions no governamentals.

En oferir respostes personalitzades a necessitats individuals, l'objectiu d'aquesta coalició és reduir la pobresa, sobretot aquella que pateixen les persones refugiades i les comunitats d'acolliment.

La coalició empra un model de reducció de la pobresa provat: el model de graduació¹⁴. El model s'ha utilitzat àmpliament en la comunitat de desenvolupament i constitueix una de les poques estratègies per a la reducció de la pobresa que es desenvolupa en diferents països, cultures i condicions.

Mitjans de vida agrícoles i seguretat alimentària

Moltes persones refugiades provenen d'àrees rurals i, per tant, tenen habilitats agrícoles, ramaderes o pesqueres. Si se'ls brinden els recursos i el suport necessaris, no sols podran alimentar-se a elles mateixes i a les seues famílies, sinó també entrar a mercats lucratiu per a prosperar. En eixe context, podrien contribuir al desenvolupament econòmic local, la qual cosa portaria beneficis tant per a les persones refugiades com per a les comunitats d'acolliment.

Des d'ACNUR es treballa en la promoció de l'agricultura i la seguretat alimentària. Les persones refugiades que es troben en zones rurals sovint depenen de l'agricultura per a menjar i guanyar-se la vida. Per tant, es treballa amb l'Agència de l'ONU per a l'Alimentació i l'Agricultura i altres socis per a donar suport a la inclusió de les persones refugiades en les cadenes de valor de l'agricultura i millorar els seus ingressos, al mateix temps que es garanteixen aliments saludables i nutritius per a tots i totes.

¹⁴ Poverty Alleviation Coalition. Increasing Income for The World's Poorest Refugees and Their Hosts. Recuperat de https://img1.wsimg.com/blobby/go/17df6fbd-22fe-4cda-b55a-67a6f54c51b7/downloads/PAC%20_Document_11.pdf.

“

La botiga és el meu lloc preferit perquè està davant de l'entrada al llogaret. Així, sovint em trobe als meus antics veïns del campament que ara són els meus veïns. ”

Ndau La Raw

La família de Ndau La Raw és una de les moltes que han quedat atrapades en una situació de desplaçament de llarga duració després d'haver de fugir a causa del conflicte entre l'exèrcit independentista de Kachin i les Forces Armades de Myanmar en 2012.

Juntament amb altres famílies, a la fi de 2021 la família de Ndau La Raw va ser reubicada a Maina Sut Chyai, un poblet al nord de l'estat Kachin. Allí, Ndau La Raw va poder obrir una botiga d'alimentació en un terreny del qual es propietari.

Ndau La Raw, de 46 anys, a la seua botiga de la localitat de Maina Sut Chyai, municipi de Waingmaw, estat de Kachin, Myanmar.

Dret al treball

El dret al treball inclou l'oportunitat que les persones puguin generar ingressos per mitjà d'una feina de la seua elecció o acceptat a voluntat. El dret al treball inclou tota classe d'ocupacions, des de treballs autònoms fins aquells que paguen sous i salaris. Del dret al treball deriva el dret a condicions de treball justes i favorables. En altres paraules, tots dos drets permeten que totes les persones, incloses les persones refugiades, tinguen accés a oportunitats laborals dignes sense patir cap mena de discriminació i sense importar la seua documentació o condició jurídica.

El 62 % de les persones refugiades tenen un accés restringit a l'ocupació formal en la pràctica. A més, el 49 % viuen en països on el seu dret a registrar un negoci és restringit.¹⁵

En el marc del dret internacional, el dret al treball digne es troba en l'article 23 de la Declaració Universal dels Drets Humans, i té força vinculant en termes dels articles 6 i 7 del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. Així mateix, l'Organització Internacional del Treball (OIT) ha desenvolupat normes internacionals per al treball, les quals són aplicables a tota mena de treballadors, incloses les persones refugiades.

D'igual manera, els articles 17, 18 i 19 de la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951 reconeix explícitament que les persones refugiades tenen dret a accedir al mercat laboral i per a aconseguir-ho exigeix que aquestes persones reben cert tractament en relació amb la seua situació jurídica al país d'asil. Per part seua, l'article 24 assenyala que les persones refugiades tenen dret a gaudir dels beneficis que atorga el marc normatiu en matèria laboral i de seguretat social.

El 60 % de les persones refugiades viuen en països on la legislació restringeix el seu accés a terra per a fins agrícoles.¹⁶

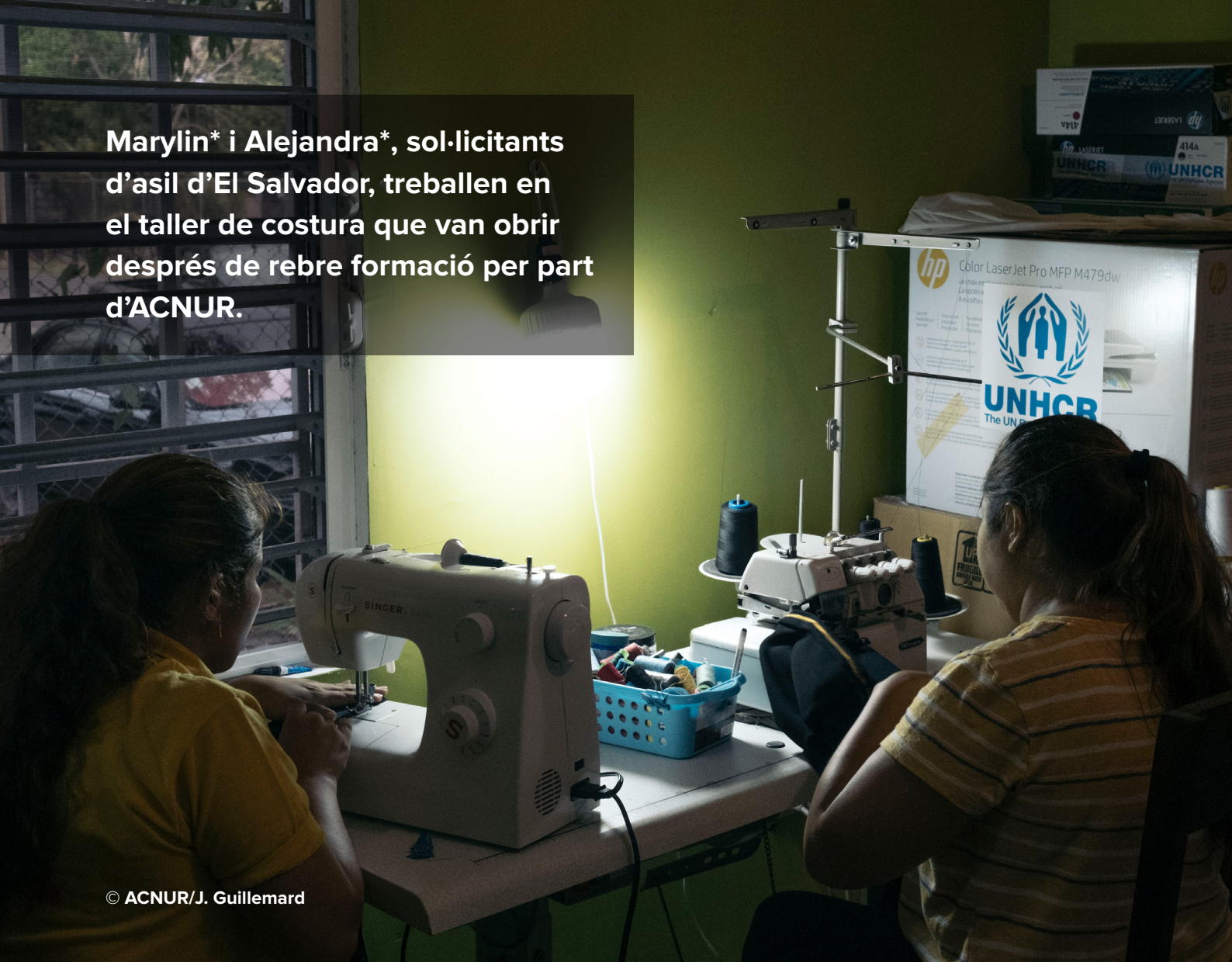
Perquè les persones refugiades tinguen accés a un treball digne han de gaudir de llibertat de trànsit, tindre la capacitat de crear o unir-se a sindicats i altres associacions laborals, tindre dret al fet que es reconeguen les seues qualificacions anteriors i tindre accés a oportunitats de capacitació o formació vocacional. Així mateix, les persones refugiades han d'estar en possibilitats de contribuir i fer ús de les prestacions que ofereix la seguretat social, així com tindre accés a recursos efectius per a fer valdre el dret a oportunitats de treball digne.¹⁶

No obstant això, existeixen una sèrie de factors que obstaculitzen que les persones refugiades gaudisquen plenament del dret al treball. Aquests inclouen l'absència d'altres drets relacionats (com la llibertat de circulació, dret a l'habitatge, terres, educació, justícia i drets d'adquirir una propietat) o falta d'accés als serveis pertinents (serveis financers, capacitació, certificació, protecció social o ocupació i registre d'empreses). Altres barreres rellevants inclouen la situació política i econòmica dels països d'acolliment, les estructures del mercat laboral existents (capacitat, condicions, etc.), la discriminació i la xenofòbia, a més de la ubicació física de les persones refugiades i dels campaments per a persones refugiades. Cal destacar que, si bé en alguns contextos les persones de la comunitat d'acolliment afronten reptes similars, la situació de desplaçament de les persones refugiades les fa especialment vulnerables davant les barreres esmentades amb anterioritat.

¹⁵ ACNUR. 2021 Livelihoods & Economic Inclusion: Global Survey. Recuperado de: <https://lis.unhcr.org/data>.

¹⁶ Ibid.

Marylin* i Alejandra*, sol·licitants d'asil d'El Salvador, treballen en el taller de costura que van obrir després de rebre formació per part d'ACNUR.

© ACNUR/J. Guillemard

“

Quan aconseguisca els meus documents, el primer que faré serà obtindre la meua llicència comercial. Ja no sent la por i la inseguretat que tenia abans, i ací em quedaré. ”

Marylin

Marylin i Alejandra, sol·licitants d'asil a Belize, van aprendre a cosir a través d'una formació de mitjans de vida impartida per ACNUR i el seu soci Help for Progress en 2019. Després de finalitzar la formació, van obrir el seu propi negoci de costura, fabricant uniformes de treball i escolars, màscares i vestits de núvia.

Després de quasi set anys al país, les dues dones salvadorenques obtindran permisos de residència gràcies al programa d'amnistia de Belize

*Noms ficticis

Què fa ACNUR?

ACNUR promou el dret al treball de les poblacions refugiades i les segones en el procés cap a la resiliència i l'autosuficiència. Per a això, és important comptar amb estratègies de context específiques, construïdes amb base en l'evidència, que demostrin l'impacte positiu que la inclusió econòmica pot tindre sobre les persones refugiades i les comunitats d'acolliment. Les dades i anàlisis que destaquen el potencial de la inclusió econòmica són essencials.

Educació

L'accés a l'educació de qualitat és la base per a garantir que les persones refugiades adquirisquen les habilitats i competències necessàries per a poder accedir a oportunitats d'ocupació i emprenedoria i aconseguir integrar-se amb èxit en l'economia. La inclusió de les persones refugiades en els sistemes educatius nacionals, programes de capacitació tècnica i vocacional (Technical and Vocational Education and Training, TVET) i titulacions d'educació superior ajuden al fet que les generacions més joves desenvolupen les habilitats necessàries per a integrar-se al mercat laboral (habilitats cognitives com la capacitat de resoldre problemes, habilitats interpersonals, socials, cíviques, acadèmiques, digitals, etc.). Invertir a millorar l'accés de les persones refugiades a l'educació primària, secundària i superior els ajuda a tindre majors oportunitats laborals. És necessari brindar-los suport específic en la transició d'un cicle educatiu a un altre, ja que moltes de les persones refugiades (especialment les xiquetes i les adolescents) abandonen abans de completar un cicle educatiu o en la transició al següent. Les persones adolescents són particularment vulnerables en acabar la primària i la secundària, la qual cosa es tradueix en elevats índexs de persones refugiades joves amb un baix nivell educatiu.

Educació superior

L'educació superior constitueix un pont fonamental entre l'aprenentatge i els ingressos, per tant, permet que la joventut prospere i busque construir un futur sostenible. Invertir en educació superior per a persones refugiades enforteix els sistemes educatius nacionals en els quals es desenvolupen, la qual cosa beneficia també a les institucions, a l'estudiantat i a les comunitats d'acolliment. Si l'educació superior inclou a les persones refugiades, tot

l'alumnat podrà beneficiar-se d'un entorn acadèmic molt més ric, la cohesió social augmentarà i tant la infraestructura com els recursos acadèmics milloraran.

Capacitació i formació tècnica i vocacional

La TVET s'ocupa de la formació, la capacitació i el desenvolupament d'habilitats relacionades amb un ampli rang d'àrees professionals, productives, del sector de serveis i de mitjans de vida. La TVET no es limita a la infantesa ni a la joventut, sinó que inclou també el desenvolupament professional, així com l'adquisició i actualització d'habilitats i coneixements de persones adultes. La inclusió de la joventut refugiada en cursos de capacitació i en diploms formals i oficials li obri espais d'aprenentatge segurs, contribueix a la cohesió social i fomenta l'autosuficiència.

Millorar l'accés a oportunitats de TVET juga un paper fonamental en el suport que reben les persones refugiades per a adquirir habilitats rellevants per al mercat. A més, els permet transitar de l'educació a un món de treball decent, de manera que podran cobrir les necessitats de les seues famílies mentre utilitzen les seues habilitats i talents per a retribuir a les comunitats d'acolliment.

Què fa ACNUR?

ACNUR busca fomentar condicions, aliances, col·laboracions i enfocaments que permeten que totes les persones refugiades, sol·licitants d'asil, retornades i desplaçades internes (amb inclusió de la infantesa i joventut apàtrides), així com les seues comunitats d'acolliment, tinguen accés a educació inclusiva i de qualitat, fins i tot a escala terciària.

L'Objectiu 15/30 d'ACNUR i els seus socis consisteix a aconseguir que per al 2030, el 15 % de la població estudiantil refugiada estiga inscrita en institucions d'educació superior. Si s'obté l'objectiu 15/30 en 2030, prop de mig milió de persones refugiades – tant dones com homes – s'estarà nodrint en el món acadèmic.

“

*És més que un curs. Ens hem fet
amics i ens ajudem mútuament* ”

Peyman

Peyman va arribar a Grècia en 2018. Actualment estudia informàtica en un centre de TVET. Va decidir apuntar-se a un curs de grec per a millorar les seues habilitats de comunicació i poder afrontar millor els seus estudis. Alhora, es guanya la vida treballant en una cafeteria.

**Peyman, refugiat iranià, rep classes
de grec en el marc d'un programa
d'ACNUR i l'organització METAdrasi
a Atenes.**

Sistemes de mercat inclusiu

Moltes persones desplaçades per la força que volen obtenir ingressos s'enfronten a les mateixes dificultats: com trobar ocupacions remunerades, dignes i sostenibles en les comunitats d'acolliment? La manera tradicional de fer costat a les persones refugiades a construir mitjans de vida se centra a reforçar l'oferta del mercat laboral i consisteix a avaluar les seues habilitats, enfortir-les amb capaciació i proporcionar-los inputs. Aquest tipus d'intervencions busquen donar suport a les persones refugiades a través de la formació i el finançament perquè puguin posar en marxa els seus propis negocis o xicotetes activitats generadores d'ingressos que els ajuden a aconseguir l'autosuficiència i solen tindre èxit a curt termini.

No obstant això, implementar intervencions d'aquest tipus a gran escala pot ser insostenible, ja que no consideren si els mercats requereixen les habilitats, els productes o els serveis que ofereixen les persones refugiades. Per exemple, la implementació de programes de TVET i emprenedoria a gran escala per a persones refugiades pot donar lloc al fet que diverses persones inicien la mateixa activitat "tradicional" generadora d'ingressos, com la venda de verdures o la perruqueria, encara que la demanda del mercat d'aquests productes i serveis ja estiga coberta.

Encara més, aquestes intervencions podrien tindre un impacte negatiu atés que molts dels i les integrants de la comunitat d'acolliment poden estar treballant en aquests sectors tradicionals, la qual cosa, al seu torn, podria exacerbar les possibles tensions preexistents entre les persones refugiades i les comunitats d'acolliment.

Així, queda cada vegada més clar que aquest tipus d'estratègies per a la creació de mitjans de vida han de ser molt més integrals i basar-se en el mercat. En altres paraules, han de considerar les implicacions del mercat laboral en conjunt, així com basar-se en la comprensió de les dinàmiques i les condicions d'aquest.

Què fa ACNUR?

Per a aconseguir comprendre els possibles obstacles del mercat i per a trobar punts en els quals les persones refugiades poden incorporar-se al mercat laboral de les seues comunitats d'acolliment, ACNUR va crear una aliança amb la OIT per a generar un model de desenvolupament de sistemes de mercat¹⁷. Aquest model es basa en el funcionament bàsic del mercat (per exemple, oferta i demanda), però analitza en profunditat l'accessibilitat i eficàcia del suport que es dona a unes certes funcions en favor de les persones refugiades. A més, reconeix normes i disposicions formals i informals, que poden variar en cada mercat.

Representació del model de mercat inclusiu de l'ACNUR i l'OIT

Font: ACNUR/OIT Responding to the Global Refugee Crisis: How Market Assessments Can Enhance the Impact of Livelihood Interventions for Refugees. Recuperat de: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---ifp_seed/documents/briefingnote/wcms_436147.pdf

¹⁷ OIT (2023) Approach to Inclusive Market Systems (AIMS). Recuperat de: <https://www.ilo.org/empent/Projects/refugee-livelihoods/vcd/lang--en/index.htm>.

Bibi, desplaçada per la força, tix catifes en una barraca de fang en el municipi de Qaleen Bafan, al nord de l'Afganistan.

“

Teixir em fa feliç. (...) Puc comprar menjar i cuidar dels meus fills, nets i netes. És l'única activitat de la qual prové el nostre ingrés. Totes les teixidores treballem juntes i repartim els diners que guanyem. ”

Bibi

Les pràctiques culturals tradicionals afganeses, així com les restriccions més recents que afecten la possibilitat que les dones viatgen, estudien i treballen, han fet que més dones que mai es vegen confinades a activitats laborals en la llar. Algunes s'han dedicat a teixir catifes per a fer costat a les seues famílies i sentir-se menys aïllades.

Després d'una avaluació de la OIT, que va identificar el teixit de catifes com un sector amb un gran potencial de creixement i capacitat econòmica de les dones, ACNUR va donar suport a la construcció d'un centre de teixit de catifes, així com un centre d'elaboració de catifes.

Bibi Niaz, desplaçada per la força i àvia de 14 nets i netes, explica que els ingressos que aconsegueix a través del seu treball com a teixidora li permeten tirar avant a tota la família.

Inclusió financiera

La inclusió financiera és un aspecte fonamental per a la promoció dels mitjans de vida de les persones refugiades. Depenent de la fase de desplaçament en la qual es troben, les necessitats de les persones refugiades poden variar considerablement. En el moment de la seua arribada, solen necessitar sobretot efectiu per a sobreviure, mentre que en fases posteriors i més a llarg termini les seues necessitats financieres inclouen serveis molt més complexos, com a instruments d'estalvi, crèdits, préstecs, etc. Entre una situació i una altra, entren en joc molts factors, com la vulnerabilitat que experimenten les persones refugiades, el seu capital social i humà, i els seus plans a futur.

Segons dades de 2021, el 56% de les persones refugiades viuen en països la legislació dels quals no reconeix els documents d'identitat expedits a les persones refugiades per ACNUR o els governs com a documents vàlids per a obrir.¹⁸

No tindre accés a serveis financers suposa un gran obstacle en el camí cap a l'autosuficiència i la independència econòmica de les persones refugiades, ja que els impedeix poder participar de l'economia dels seus països d'acolliment de manera plena i construir una vida estable per a elles mateixes i les seues famílies.

Intervencions mitjançant ajuda en efectiu

La major part de les poblacions desplaçades viuen en llocs on tenen accés a mercats i serveis. Les intervencions mitjançant ajuda en efectiu, o Cash-Based Transfers (CBI), els permet no sols prioritzar i satisfer les seues necessitats en condicions dignes, sinó també contribuir a l'economia local. Les CBI es poden utilitzar en una varietat d'entorns, sempre que hi haja un mercat estable i una forma segura de proporcionar als refugiats diners en efectiu o cupons. La flexibilitat que ofereixen les CBI les converteix en una forma d'assistència més digna, que els dona als refugiats la capacitat de prioritzar i triar immediatament el que necessiten i també d'estimular l'economia local a través de les compres. Activitats de mitjans de vida que poden ser secundades a través de transferències de diners en efectiu poden incloure diferents tipus d'inversions en empreses i ocupació com ara subvencions de negocis, efectiu per a capacitació, etc.

Què fa ACNUR?

Per a fomentar la inclusió financiera, ACNUR treballa amb proveïdors de serveis financers responsables i socis rellevants per a promoure l'accés de les persones refugiades i altres en situació de vulnerabilitat en les comunitats d'acolliment a serveis financers assequibles i pertinents. D'igual forma, treballa per a generar consciència entorn del potencial comercial que té prestar serveis d'aquest tipus a persones refugiades i superar o eliminar les barreres que impedeixen el seu accés a serveis financers.

¹⁸ ACNUR. 2021 Livelihoods & Economic Inclusion: Global Survey. Recuperat de: <https://lis.unhcr.org/data>.

A woman with long dark hair, wearing a blue polo shirt and a yellow and purple patterned skirt, sits on the ground in front of a structure made of mud and wood. Several chickens are visible around her. The background shows a window with a view of greenery.

Alice, refugiada congolese,
juntament amb el seu negoci d'ous
en el camp de Kigeme, Ruanda.

© ACNUR/L. Carlisle

“

*Al principi, tenia cent pollastres,
però més endavant vaig reinvertir
el que havia guanyat i ara tinc 150.
(...) Els meus ingressos em permeten
mantindre a les meues filles i fills.* ”

Alice

Alice va arribar a Ruanda en 2022 després de fugir de la seua llar a la República Democràtica del Congo. De llavors ençà, viu en el camp de refugiats de Kigeme.

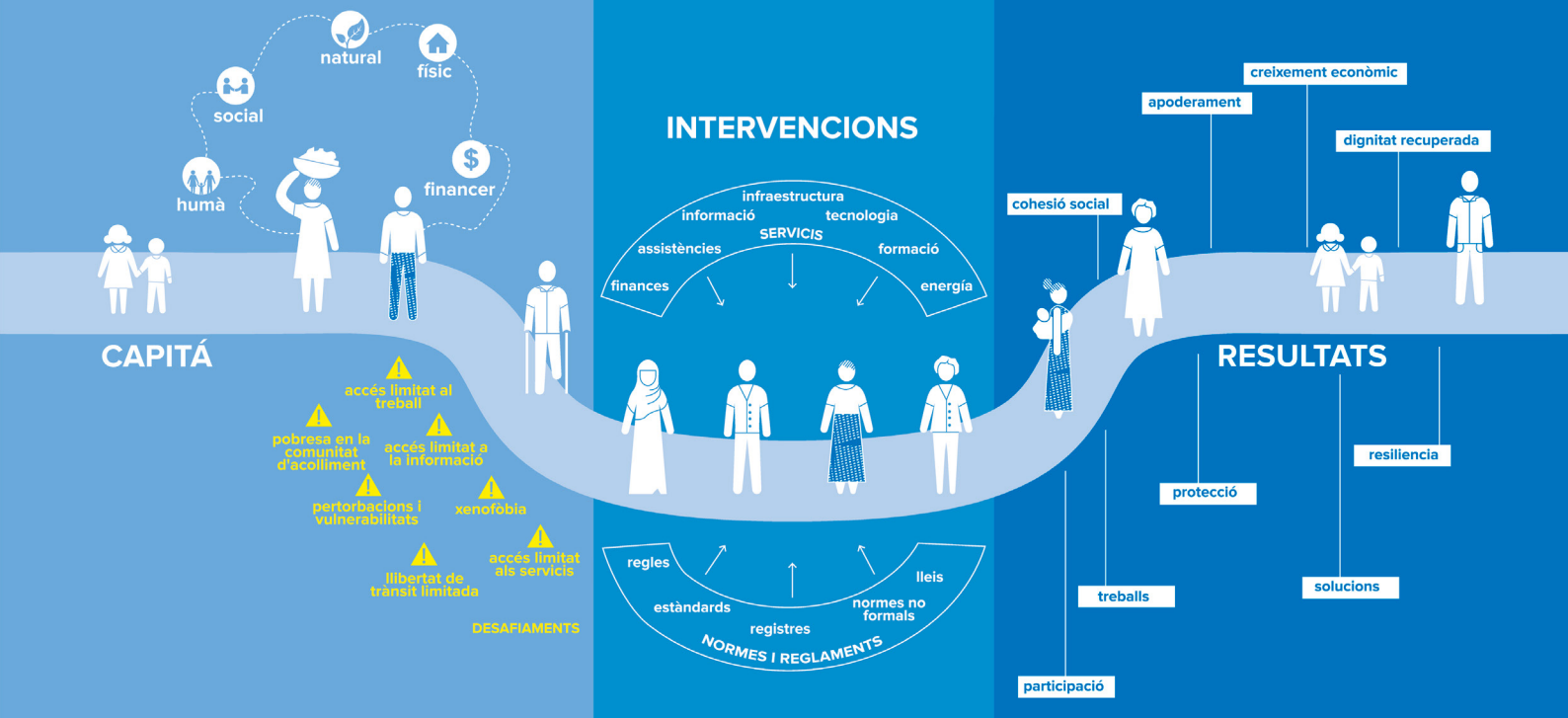
En 2022, Alice va rebre una ajuda de 800 dòlars estatunidencs de World Vision com a part d'un projecte en el marc de la Coalició per a reduir la pobresa. Amb els diners, va iniciar un negoci de cria de pollastres. Ara es guanya la vida venent ous i fem.

Estratègia global d'ACNUR sobre mitjans de vida i inclusió econòmica

Empoderar a les persones refugiades perquè puguin aconseguir nivells de vida dignes, així com participar en l'economia local requereix la participació d'un gran nombre de parts interessades. El paper d'ACNUR consisteix a coordinar-les per a promoure i impulsar la col·laboració entre elles. Per a això, ACNUR està creant aliances amb prestadors de serveis financers, agències per al desenvolupament i empreses del sector privat. Així, en els entorns on ja s'estan realitzant labors per a enfortir els mitjans de vida de les persones refugiades, ACNUR coordina als governs, actors humanitaris i de desenvolupament, sector privat i socis per a enfortir la inclusió i l'accés de les persones refugiades a oportunitats laborals i d'emprenedoria, així com serveis i programes relacionats.

No obstant això, en alguns casos, la funció òptima de l'ACNUR pot implicar la implementació de programes de mitjans de vida, siga mitjançant implementació directa o a través de socis, a més de promoure la facilitació i promoció d'aquests programes. Això ocorre quan la inclusió de les persones refugiades en programes i serveis ja existents no és possible. La implementació pot ser necessària en contextos on existisca limitada o cap presència d'experiència en desenvolupament, on la participació d'altres actors no siga possible o siga insuficient per a satisfer les necessitats de les persones refugiades o on les intervencions existents siguen de mala qualitat. En tals casos, la implementació pot propiciar que altres actors s'involucren i demostrin models de bones pràctiques per a col·laborar conjuntament i poder compartir-les amb altres actors en el llarg termini.

Millorant els mitjans de vida de les persones desplaçades per la força i de les comunitats d'acolliment a través de la inserció econòmica i financera

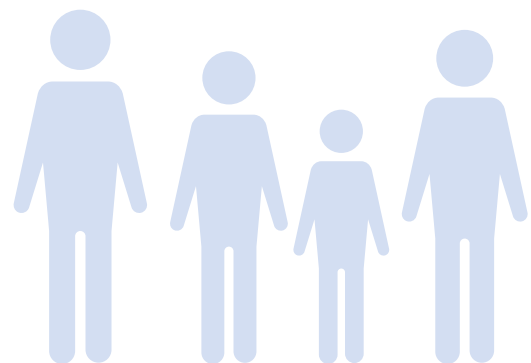

Font: ACNUR. Mitjans de vida e inclusió econòmica per a persones refugiades. Nota conceptual: Estratègia Global 2019-2023. Recuperat de: <https://www.acnur.org/media/mitjans-de-vida-e-inclusio-economica-para-personas-refugiadas-nota-conceptual-estrategia>.

D'acord amb l'exposat a dalt, els tres eixos de l'actual **Estratègia global d'ACNUR** són:

- 01** Participar en activitats de promoció per a millorar l'entorn que permeti que les persones refugiades tinguin accés legal a un treball decent.
- 02** Convocar i associar-se amb entitats expertes per a facilitar la inserció de les persones refugiades en els programes i serveis existents.
- 03** Com a últim recurs, implementar intervencions que permeten omplir buits en servei.

Així, cal destacar que la implementació i la promoció no són mútuament excloents. Pel contrari, combinar la implementació de programes de mitjans de vida i la promoció de l'accés al mercat laboral és fonamental per a respondre a necessitats immediates (com les relatives a la seguretat alimentària) alhora que promoure la inclusió econòmica a llarg termini de les persones refugiades.

Mitjans de vida i inclusió econòmica de les persones desplaçades per la força i l'Agenda 2030

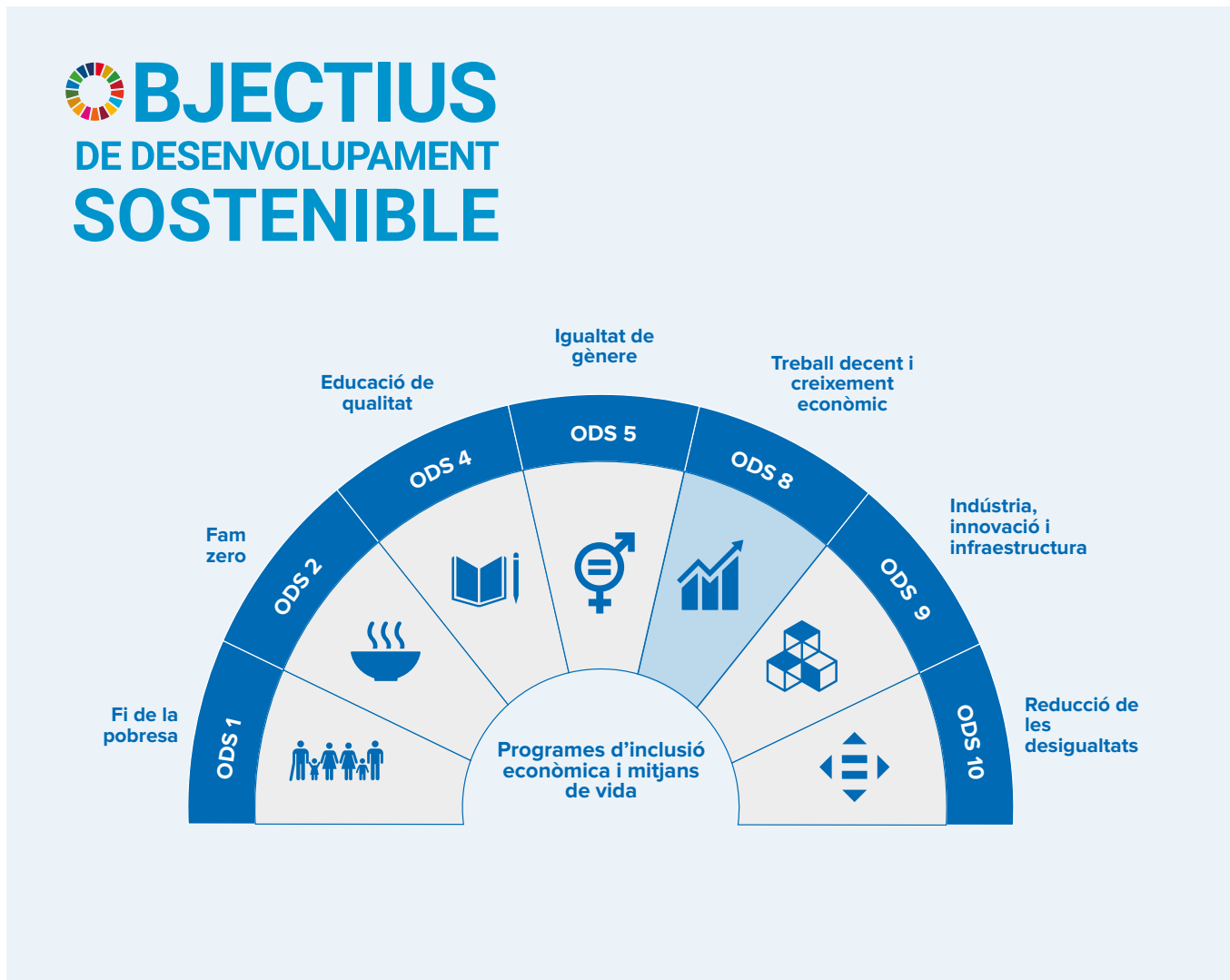
Els Objectius de Desenvolupament Sostenible formen part de l'Agenda 2030, un marc que es va desenvolupar oficialment per l'ONU en la sessió de l'Assemblea General del 25 de setembre de 2015. L'Agenda 2030 planteja un pla d'acció a 15 anys per acabar amb la pobresa, protegir el planeta, i millorar la vida i les oportunitats de totes les persones, sense importar on es troben.

La labor d'ACNUR parteix del compromís esbossat en l'Agenda 2030 que consisteix a no deixar a ningú arrere. A més, encara que no existisca un Objectiu de Desenvolupament Sostenible (ODS) que aborde específicament la temàtica de les persones desplaçades per la força, en el paràgraf 23, la Declaració d'Adopció de l'Agenda 2030, reconeix la importància d'atendre les necessitats de les persones desplaçades per la força, ja que es tracta d'un col·lectiu molt exposat a la pobresa, a la fam i a la falta d'accés a serveis bàsics com l'educació, la salut, l'aigua i el sanejament¹⁹.

¹⁹ Comité espanyol d'ACNUR. No dejemos a nadie atrás. El asilo y la agenda 2030. Recuperat de: https://www.observatoridelrefugi.org/wp-content/uploads/Guia_No-dejemos-a-nadie-atras_CAS.pdf.

De manera específica, els programes d'inclusió econòmica i mitjans de vida contribueixen de manera directa a l'assoliment de diversos ODS. El gràfic a baix presenta els més rellevants.

ODS a la consecució del qual contribueixen els programes d'inclusió econòmica i mitjans de vida

**UNHCR
ACNUR**

L'Agència de l'ONU per als Refugiats

*comité espanyol
delegació c. valenciana*

Document elaborat pel Comité espanyol d'ACNUR amb el suport financer de la Generalitat Valenciana. El contingut de la publicació és responsabilitat exclusiva del Comité espanyol d'ACNUR i no necessàriament reflecteix l'opinió de la Generalitat Valenciana.

Projecte de Cooperació al Desenvolupament: "Millora de l'autosuficiència i la resiliència de la població refugiada i d'acolliment en un medi ambient protegit a Etiòpia" (ACNUR i Comité espanyol d'ACNUR).